

Lausunto

20.11.2020

Asia: VN/24131/2020

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleishuomiot hallituksen esityksestä?

Pohjois-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä NordLab on arvioinut hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi tartuntatautilain väliaikaisesta muuttamisesta erityisesti matkailijoihin kohdistuvan testaamisen näkökulmasta. NordLabin arvion mukaan esitys lisää testaustarvetta rajanylityspisteillä, mikä tulee kuormittamaan terveydenhuollon kapasiteettia. Esityksessä ei rajattu testimenetelmää, mikä on hyvä ja mahdollistaa nopeiden testausmenetelmien käytön rajanylityspisteillä, mutta eri testien käytöstä ja tulkinnasta tarvitaan hyvää ohjeistusta esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta (THL:lta). COVID-19 taudin diagnostiset testit toimivat paremmin oireisilla henkilöillä ja useita testejä ei ole valmistajan toimesta validoitu käyttöön oireettomilla henkilöillä. Jotta diagnostisia testejä voidaan rajanylityspisteillä käyttää oireettomilla henkilöillä, valvovat laboratoriot tarvitsevat tukea THL:lta, aluehallintovirastoilta sekä Fimealta, jotta toimintaa voidaan tukea ja jotta toiminta voidaan tarvittaessa nopeastikin aloittaa yhteistyössä paikallisten terveydenhuollon toimijoiden kanssa.

Mahdollistavatko toimenpiteet riittävästi ulkomaan matkailijoiden saapumisen Suomeen?

Mielestämme kyllä, mutta toimenpiteet myös kuormittavat paikallista terveydenhuoltoa kohtuuttomasti esimerkiksi testauksen ja karanteeniin asettamisen ja niiden purkamisen myötä. Pohjois-Suomessa pitkien etäisyyksien vuoksi terveydenhuollon, ml. näytteenoton ja testaustoiminnan on jalkauduttava rajanylityspisteisiin, mikä vie resursseja.

Ovatko toimenpiteet riittäviä matkailun terveysturvallisuuden takaamiseksi?

Tätä on vaikea arvioida nykytiedon perusteella, koska toimintamallia ei ole ymmärtääksemme testattu. Esityksessä painotetaan testausta lähtömaassa ja sen rinnalle testausta heti maahan saapuessa sekä joissain tapauksissa kolmen vuorokauden kuluttua maahan saapumisesta. Lähtömaassa tehdyn testin tuloksen luotettavuuden arvio maahan saapuessa vaatii runsaasti terveydenhuollon ammattilaisten resursseja sekä selkää ohjeistusta esimerkiksi Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta. Millainen testi lähtömaassa on riittävä? Pitääkö testin olla tehty jollain tietyllä menetelmällä? Onko kotinäytteenotto ja testi terveydenhuollossa tai pelkkä kotitestaus

riittävä, jos lähtömaassa lääkäri on arvioinut sen riittäväksi? Ellei ohjeistus ole selvä, testaustarve maahan tullessa kasvaa merkittävästi.

Testauksesta esityksessä oli maininta, että valtaosa testattavista ohjataan olemassa oleviin muihin näytteenottopisteisiin. Tämä on haaste Pohjois-Suomessa, jossa lähin testauspiste ja suuren voluumin laboratorio voi olla useamman kymmenen, ellei sadan kilometrin päässä, minkä vuoksi testauspisteen tulee olla rajanylityspisteen läheisyydessä.

Ovatko ehdotetut toimenpiteet välttämättömiä tartuntataudin leviämisen estämiseksi Suomessa ja terveysturvallisuuden lisäämiseksi matkailualalla?

Kuten esityksessä on kirjoitettu, tilanteessa, jossa Suomen COVID-19 taudin ilmaantuvuus on huomattavasti matalampi kuin muiden maiden, ulkomaan matkustaminen voi lisätä taudin leviämistä Suomessa ja pahentaa Suomen epidemiatilannetta. THL:n arvion mukaan 3 vuorokauden karanteeni ja testaus 3 vuorokauden kohdalla pienentää tätä riskiä 96% kun taas rajanylityspisteessä tehty testi pienentää riskiä vain 52%. Matkustaminen lisää siis joka tapauksessa riskiä epideemisen tilanteen pahenemisesta Suomessa ja erityisesti tilanteissa, joissa karanteenia ei toteuteta. Karanteenien asettaminen, testaus ja niiden purkaminen testauksen perusteella taas kuormittaa terveydenhuoltoa.

Miltä toimenpide-ehdotukset vaikuttavat Suomen terveydenhuollon kapasiteetin riittävyyden näkökulmasta?

Rajanylityspaikoilla tehtävä todistusten tarkastaminen, testiin ohjaaminen, testaus ja tulosten kommunikointi vievät runsaasti terveydenhuollon kapasiteettia. Pohjois-Suomessa testaamisen tulisi tapahtua rajanylityspaikoilla helpoilla pikamenetelmillä, koska muuten tulosten saanti viivästyy esimerkiksi näytteiden kuljettamisen vuoksi. Koska rajanylityspisteitä ylittävillä harvoin on suomalaista henkilötunnusta, on tutkimusläheteiden teko, tulosten käsittely ja niiden vastaaminen manuaalista työtä tekopaikasta riippumatta. Se kuormittaa terveydenhuoltoa entisestään.

Laboratorioiden testauskapasiteettia haastaa myös koko ajan maailmanlaajuinen pula reagensseista ja tarvikkeista. Rajanylityspisteillä tapahtuva testaus ei saa mielestämme uhata kriittisten potilasryhmien testausta ja olla kilpailemassa samoista henkilökunnasta, reagensseista ja tarvikkeista.

Testaamistarpeen arviointi on myös haastavaa, koska tarve perustuu myös siihen kuinka pitkään matkustajat ovat Suomessa ja onko heille tehty luotettava testi lähtömaassa. Tämä vaikeuttaa resursointia.

Esityksessä on maininta, että todistuksia koskevat rekisterimerkinnät on hävitettävä välittömästi, kun ne eivät ole viranomaisvalvonnan toteuttamiseksi tarpeen, viimeistään 60 päivää henkilön saapumisesta Suomeen. Tämä tuottaa myös lisätyötä useassa terveydenhuollon toimipisteessä jos tämä koskee myös potilastietoja.

Onko esityksessä määritelty tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti ne henkilöryhmät, joihin väliaikaisia säännöksiä ei sovellettaisi?

Mielestämme on.

Männistö Tuija

Pohjois-Suomen laboratoriokeskuksen liikelaitoskuntayhtymä NordLab